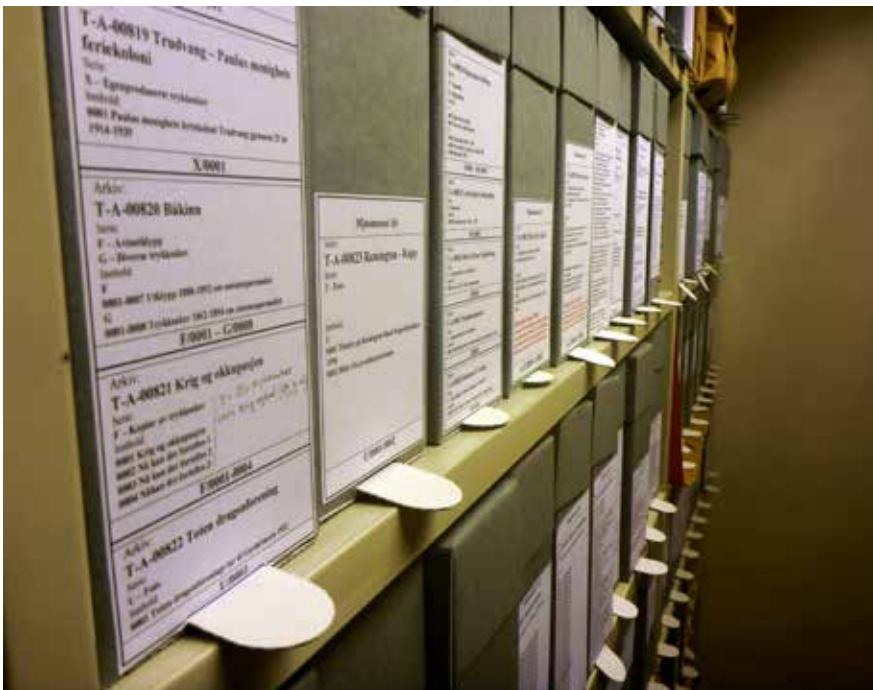

Mjøsmuseets forskningsplan 2022-2026

Vedtatt i styret for Mjøsmuseet 8. desember 2022

Overordnet mål for Mjøsmuseets forskning

Det skal drives forskning og kunnskapsproduksjon med utgangspunkt i Mjøsmuseets samlinger og hovedmålsettinger. Forskningen skal formidles.

I Stortingsmelding nr. 23 (2020-2021) Musea i samfunnet står det:

Musea er kunnskapsinstitusjonar i brei forstand. Dei er stader for læring og vidareformidling av kunnskap på mange område, både for nye generasjonar, lokale brukarar og turistar. Å lære noko nytt, å få meir innsikt og forståing, er ein av dei viktigaste motivasjonane brukarar har for å gå på museum. Musea er kjelder til kunstnarleg, kulturell og historisk djupe kunnskap. Dei handterer samansette formidlingsformer, etterretteleg kjeldebruk og kritisk tenking. Dei kan ha ei særleg rolle i forståinga av berekraft og samspillet mellom natur og kultur innanfor ulike fagområde. (side 45)

Forskning er ein del av musea si kjerneverksemd. Kulturdepartementet legg til grunn at alle musea med driftstilskot frå departementet legg til rette for, og sjølv utfører, forskning. (ff)

Arbeidet med innsamling, dokumentasjon og formidling skal være forskningsbasert. Arbeidet skal gjøres av Mjøsmuseet sine tilsette alene eller i samarbeid med andre kunnskapsinstitusjoner.

Mjøsmuseets forskning støtter seg på OECDs definisjon av forskning og utvikling:

Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap – herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn – og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser.

Forskningstid skal brukes til vitenskapelig produksjon som sikter mot publisering i anerkjente vitenskapelige kanaler, som blant annet Museumsforbundets digitale forskningstidsskrift Norsk Museumstidsskrift. Annen kunnskapsproduksjon legges utenfor forskningstid. Tid til forskning prioriteres av direktøren i hvert enkelt tilfelle og kan også være avhengig av ekstern finansiering.

Det er behov for å se forsknings- og dokumentasjonsprosjekter i sammenheng, men likevel behandle dem som to separate arbeidsområder. Forskningsprosjekter medfører ofte innsamling av dokumentasjonsmateriale, mens rene dokumentasjonsprosjekter er innsamling med tanke på bevaring og framtidig forskning. Ved innsamling må det legges til rette for at materialet blir forskbart i etterkant. Vi trenger å si noe om eller rapportere på «annen faglig virksomhet» og bruker begrepet kunnskapsproduksjon til dette.

Forskningen skal bidra til ny kunnskap innenfor museenes særegne temafelter, hvor samlingene er sentrale.

Innledning

Mjøsmuseet har store samlinger med 1 000 000 fotografier, 1600 hyllemeter arkiver, 30 000 gjenstander, omfattende lydopptak og 78 antikvariske bygninger. Arbeidet med å sikre og forvalte disse samlingene har vært en prioritert oppgave de siste åra. Nivået på dette arbeidet er nå vesentlig bedre og i åra framover vil vi kunne legge mer vekt på forskning og formidling. Den kulturhistoriske forskningen i vårt geografiske område har lange tradisjoner. Spesielt gjennom bygdeboksamarbeidet som startet i 1918. Etter den tid har det blitt utgitt en stor mengde lokallhistorisk litteratur, men den vitenskapelige delen av denne har først og fremst vært knyttet opp til bygdebokarbeidene og noen årbokartikler. Mjøsmuseet er en organisasjon med 16 fast ansatte. Vi må være realistiske på hva vi kan forvente av formell forskningskompetanse i egen organisasjon og hva som er realistisk å kunne prioritere av kunnskapsproduksjon og forskning i en organisasjon på denne størrelsen. Mjøsmuseet skal være en forskningsinstitusjon i det nasjonale museumsnettverket. Museet har vilje til forskning og vil prioritere det

innenfor den kommende periode.

For å øke forskningen på våre samlinger, er det et mål å:

1. Få ansatte med konservator NMF kompetanse
2. Tilrettelegge samlingene våre for samarbeidsparter innen universitets- og høskolesektoren
3. Delta i forskningsprosjekter, både egne og i samarbeid med andre

Status pr 2022

Mjøsmuseet har 8 ansatte med høyere utdanning i form av mastergrad, hovedfag, magistergrad eller tilsvarende, men ingen ansatte med autorisasjon som konservator NMF. To av våre ansatte jobber nå med fagfelleverderte artikler for å oppnå denne kompetansen. Det vil også bli lagt vekt på denne kompetansen ved nyrekrutteringer. I tillegg til dette driver museet en omfattende kunnskapsproduksjon gjennom dokumentasjonsprosjekter og samlingsforvaltning.

Forskningssamarbeid med universitets -og høskolesektoren og andre museer

Mjøsmuseet har kontinuerlig jobbet med å tilrettelegge samlingene våre for studenter og forskere. Det er først og fremst arkivene våre som har blitt mest benyttet til dette. I den senere tid da gjenstandene våre blir lagt ut på digitaltmuseum.no, ser vi at også disse vekker interesse.

Tema som forskere og studenter har interessert seg for er:

- Utvandring
- Slektshistorie og demografi
- Bygningsvern
- Mjøsas kulturhistorie og undervannsarkeologi
- Industri
- Park, hage og kulturlandskap
- Glassverkene i området
- Demokrati knyttet opp til amtmann Lauritz Weidemann og Johan Castberg
- Fotohistorie
- Tradisjonsmusikk og instrumenter
- Middelalderhistorie

Gjennom de siste åra har Mjøsmuseet også igangsatt egne forskningsprosjekter som skal resultere i fagfelleverderte artikler. Prosjektene er knyttet opp til museets Strategiplan, dokumentasjonsarbeid og samlingsforvaltning.

I disse prosjektene er Mjøsmuseet prosjekteier:

- Forskningsprosjekt «Gjøvigs Glasværk – kimen til en ny by» som vil resultere i en fagfelleverdert artikkel i 2023. I samarbeid med Anno museum deltar en av våre ansatte på skrivekurs. Den fagfelleverderte artikkelen vil bli publisert i ANNO forskningsantologi som skal utgis i 2024. Prosjektet er delfinansiert med midler fra Sparebankstiftelsen DnB.
- Produksjon av en egen fagfelleverdert artikkel om parken på Amtmannsgarden Stenberg i 2023.

I tillegg er Mjøsmuseet deltaker i følgende forskningsprosjekter:

Sammen med NTNU:

I 2022 har Mjøsmuseet inngått en samarbeidsavtale med Norges største universitet, NTNU. Bakgrunnen for dette er at vi er heldige å ha et stort forskningsmiljø ved NTNU, både på Gjøvik og i Trondheim. NTNU har mange relevant fag og tema for Mjøsmuseet.

- Oppdrag Mjøsøa er et prosjekt i perioden 2022-2027. Det inneholder bl.a. 6 masteroppgaver i undervannsarkeologi med veileder fra Mjøsmuseet og 6 PhD-er. Det er startet opp

svært avanserte undervannsarkeologiske undersøkelser i samarbeid med NTNU og Forsvarets forskningsinstitutt. Mjøsmuseet deltar aktivt med arkivundersøkelser, fotoarkivet, kunnskap, veiledning og formidling i Mjøsas Ark. Til nå, i 2022, er det funnet to spennende båtvrak. Det ene vil det bli gjennomført omfattende videre kartlegginger av i 2023.

- rurAllure: Digitale utstillinger om kulturminner og museer langs Pilegrimsleden. EU-prosjekt.
- Industrihistoria på Raufoss med utgangspunkt i arkivene etter Raufoss ammunisjonsfabrikk og historien om Johan Castberg. 4 masteroppgaver med veileder fra Mjøsmuseet.

Deltagelse i Kulturrådets museumsnettverk.

Mjøsmuseet deltar i følgende museumsnettverk:

- Herregårder
Mjøsmuseet har deltatt i Herregårdsnettverkets forskningsprosjekt «Opphøyd og oversett» som har pågått siden 2019 og blir avsluttet med utgivelsen av boka «Opphøyd og oversett. Norske herregårdsmuseer», i desember 2022. En ansatt har skrevet en caseartikkel om amtmannsgarden Stenberg i boka.
- Teknologi- og industrihistorie
- Demokrati og menneskerettigheter
- Foto
- Musikk og musikkinstrumenter
- Tradisjonshåndverk og bygningsvern

Andre forskningsprosjekter

- Samarbeid mellom Toten historielag og Mjøsmuseet om Totens Bygdebok bind 6 med tema middelalderen, 2023-2025. Det er engasjert egen vitenskapelig forfatter og prosjektet starter 1. januar 2023.
- NIKU sitt forskningsprosjekt «Stenberg gard, hovedbygningen – klima og bevaring», ferdig 2023.

Formidling av den vitenskapelige produksjonen

I tillegg til forskningen skjer det hvert år en omfattende kunnskapsproduksjon ved Mjøsmuseet som skal formidles. De utstillingene vi lager skal ha utgangspunkt i ny viten framskaffet via vitenskapelig arbeid. Det samme gjelder kontinuerlig oppdatering av formidlingen på alle museets arenaer, jmf. Formidlingsplanen. Mjøsmuseet er stolt av at vi hvert år utgir egen årbok med populærvitenskapelige og forskningsbaserte artikler skrevet av egne ansatte og eksterne forfattere. Gjennom denne når vi et stor og bredt publikum.

Tilrettelegging av kilder og samlinger for forskning

Dette har det blitt jobbet med gjennom flere generasjoner på Mjøsmuseet. I dag skjer det en omfattende digitalisering i samarbeid med Opplandsarkivet og Nasjonalbiblioteket i forhold til lyd og foto. Pr. 2022 har vi mer enn 10 000 gjenstander på digitalt museum og 15 000 fotografier. 30 000 foto fra Mjøsmuseet er nå lagt ut på Nasjonalbibliotekets nettsider.

Mål for perioden 2022-2026

- Egne ansatte skal publisere 4 fagfellevurdert artikler
- En ansatt skal oppnå konservatorkompetanse NMF
- Minst 3 større samarbeidsprosjekter med UH-sektoren
- Publisere årbok hvert år
- Tilrettelegge ressurser for at ansatte skal kunne drive med forskning
- Legge til rette for at alle våre samlinger er tilgjengelige for eksterne forskere og forskningsprosjekter